

P.R. Rojek
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. *12.04.13*
nr. *3009*.....podpis *[signature]*

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. *11.04.2013*.....

nr. *1685*.....podpis..... *M. Póci*

Warszawa, *10* kwietnia 2013 r.

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DUS 0700-84-MJ/13

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

W związku z przekazanym przy piśmie z dnia 26 lutego br., znak: BPS/043-27-1101/13, oświadczeniem senatora Władysława Ortyła, złożonym podczas 27. posiedzenia Senatu RP, w sprawie „cofnięcia uprawnień do wcześniejszej emerytury pracownikom opiekującym się dziećmi wymagającymi stałej opieki”, przesyłam kopię pisma z dnia 29 marca br., znak: 992700/6110/118/2013/ES6, w którym Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych udzielił szczegółowych wyjaśnień w tej sprawie.

[signature]
z up
MINISTER
PODSEKRETARZ STANU
[signature]
Marek Bucior

PREZES
ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

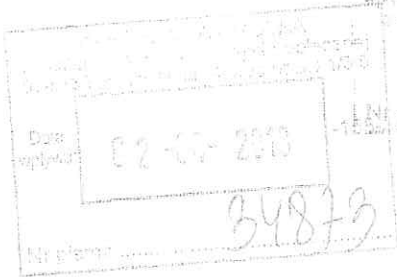
DUS/0740/8/14/113

DUS

PODSEKRETARZ STANU
Marek Bucior

992700/6110/118/2013/ES6 Warszawa, dn. 29 marca 2013 r.

Pan
Marek Bucior
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej

Stanowisko Pana Ministra,

W związku z przekazanym wystąpieniem Pana Senatora Władysława Otryła w sprawie weryfikowania uprawnień do emerytur przyznanych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149 ze zm.), uprzejmie wyjaśniam.

W skardze przywołanej przez Pana Senatora (paragraf 66 sprawy), a także we wszystkich rozpatrzonych już sprawach dotyczących weryfikacji uprawnień do emerytur przyznanych na podstawie wskazanego wyżej rozporządzenia (tzw. EwK), Europejski Trybunał Praw Człowieka odwołuje się do sprawy Moskal, uznając że zachowują aktualność wszystkie uwagi dokonane w tym zakresie w sprawie Moskal („§§ 56, 57, 61-63).

Tym samym więc potwierdzona została zgodność z prawem ingerencji dokonanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w uprawnienia do emerytury („56. Trybunał, wykazując należyty szacunek ustaleniom dokonany przez sądy krajowe, przyjmuje, iż postępowanie w sprawie skarżącej zostało wznowione w wyniku odkrycia przez władze Zakładu Ubezpieczeń Społecznych swojego błędu podczas pierwotnego badania uprawnienia skarżącej do otrzymania wcześniejszej emerytury w oparciu o Rozporządzenie z 1989 r. Tym, samym postępowanie zostało wznowione, aby skorygować błąd popełniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz aby odebrać skarżącej prawo do emerytury, które nabyła niestusznie....

57. Z uwagi na powyższe Trybunał dochodzi do wniosku, iż ingerencja w prawo własności skarżącej odbyła się w sposób zgodny z prawem, zgodnie z wymogiem Artykułu 1 Protokołu Pierwszego do Konwencji).

Z przytoczonego wyżej paragrafu 57 wyroku w sprawie Moskal wynika zatem wprost, iż Europejski Trybunał Praw Człowieka nie kwestionuje zasadności ani zgodności z prawem weryfikacji uprawnień do emerytury, do której nie zostały spełnione warunki, a tym samym - wydając decyzję o przyznaniu świadczenia - ZUS de facto przyznał świadczenie, do którego prawo nie istniało.

Stanowisko to znajduje także rozwinięcie w paragrafie 73, w którym ETPCz wskazuje, iż mając na uwadze znaczenie sprawiedliwości społecznej, uznaje, iż generalną zasadą powinno być, aby władze publiczne nie były powstrzymywane od poprawiania swoich błędów, nawet tych wynikłych z własnych zaniedbań.

Nie kwestionując zatem prawa do weryfikacji przez ZUS decyzji bezzasadnie przyznających świadczenie, Trybunał stwierdził w powołanym wyroku (paragraf 76), iż nie została zachowana równowaga pomiędzy wymogami leżącymi w interesie powszechnym, a wymogami ochrony praw podstawowych jednostki oraz, iż ciężar nałożony na skarżących, których ZUS pozbawił uprawnień do EwK był nadmierny. Za nadmierny ciężar obciążający osobę, którą pozbawiono uprawnień do EwK, ETPCz uznał pozbawienie jej z dnia na dzień uprawnień do emerytury, która stanowiła jedyne źródło utrzymania, a także jej wiek oraz niemożność podjęcia zatrudnienia, wynikającą z rzeczywistości ekonomicznej regionu.

W tym kontekście Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł naruszenie Artykułu 1 Protokołu Pierwszego do Konwencji.

Oznacza to tym samym, iż nie sama weryfikacja bezprawnie przyznanej emerytury jest niezgodna z prawem, lecz niezastosowanie przy tej weryfikacji zasady „proporcjonalności” wyrażonej we wskazanym przepisie.

Ustosunkowując się do konkretnych pytań Pana Senatora, wyjaśniam:

Ad. 1)

Uprawnienia do EwK zostały zweryfikowane na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1999 r. o emeryturach i rentach z FUS, w myśl którego - w razie przedłożenia nowych dowodów lub ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji - Zakład mógł ponownie rozpatrzyć sprawę zakończoną wydaniem prawomocnej decyzji. Należy wskazać, że w okresie, w którym ZUS weryfikował uprawnienia do EwK na podstawie wskazanego przepisu (lata 2001 – 2004), analogiczne stanowisko było prezentowane przez orzecznictwo.

W sprawach będących przedmiotem wystąpienia Pana Senatora, podstawę do wznowienia postępowania stanowiło ujawnienie okoliczności, iż stan zdrowia dziecka, potwierdzony zaświadczeniem lekarskim, w oparciu o które ZUS przyznawał EwK, nie uzasadniał stałej opieki ze strony rodzica, a tym samym nie zostały spełnione warunki wymagane do przyznania tej emerytury. Weryfikacją zostały objęte sprawy, w których w zaświadczeniu lekarskim – jako stan chorobowy uzasadniający konieczność opieki - wskazano inne choroby upośledzające w bardzo poważnym stopniu sprawność organizmu, a w rozpoznaniu wskazana została astma oskrzelowa z powikłaniami, względnie chorobami współtowarzyszącymi oraz sprawy, w których emeryci kontynuowali zatrudnienie.

Ad. 2)

Weryfikacja świadczeń w oparciu o art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie stanowi złamania zasady ochrony praw nabytych oraz niedziałania prawa wstecz, bowiem istota instytucji wznowienia postępowania sprowadza się do tego, iż wskutek stwierdzenia zaistnienia okoliczności określonych przepisami prawa, dochodzi do ponownego rozpatrzenia sprawy, w której została już wydana prawomocna decyzja.

Ad. 3)

Aktualnie obowiązujące przepisy nie przewidują szczególnych uprawnień dla osób, którym – w wyniku ujawnienia okoliczności określonych prawem - zweryfikowano uprawnienia do świadczeń po stwierdzeniu, że prawo do tych świadczeń nie istniało (nie zostały spełnione wymagane warunki). Należy jednak podkreślić, że wiek tych osób w dacie utraty emerytur mieścił się w przedziale 38 – 50 lat, a zatem był znacznie niższy od obowiązującego wówczas wieku emerytalnego (60 lat – kobieta i

65 lat – mężczyzna). Osoby te mogły zatem – do czasu nabycia uprawnień emerytalnych, przewidzianych dla ogółu ubezpieczonych – korzystać ze wszystkich form wsparcia, jakie są przewidziane przez prawo.

Należy także wskazać, że w wielu przypadkach osoby te po przyznaniu EwK nadal pozostawały w zatrudnieniu lub też zatrudnienie to podejmowały po przyznaniu emerytury, a zatem emerytura nie stanowiła ich jedyne źródła utrzymania. Część z tych osób podjęło zatrudnienie po utracie emerytury, a część była uprawniona do innego świadczenia (renty z FUS lub z KRUS), którego wypłata została podjęta po wstrzymaniu wypłaty emerytury. Ad. 4)

Weryfikacja dotyczyła, w zasadzie, emerytur przyznanych przez Oddział ZUS w Rzeszowie. Wyniki prowadzonej na bieżąco weryfikacji emerytur o symbolu EwK, przyznanych w pozostałych oddziałach ZUS, nie wykazały nieprawidłowości w ich przyznaniu. Z posiadanych danych wynika, że liczba świadczeń ostatecznie wstrzymanych w latach 2001 - 2010 r. (okres 10 lat) w Oddziale ZUS w Rzeszowie wynosi 865 (po wyczerpaniu trybu odwoławczego), a w pozostałych 42 oddziałach ZUS łącznie – 288, z czego w Oddziale ZUS w Radomiu, w wyniku weryfikacji wstrzymano wypłatę 86 emerytur, w sprawach w których stwierdzono wyłudzenie świadczeń (emerytury przyznane w oparciu o fałszywe zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia dziecka).

Ad. 5)

W toku prac legislacyjnych znajduje się pakiet przepisów dotyczących nowelizacji przepisów regulujących zasady wznowienia postępowania, przy czym projekt tych przepisów uwzględnia zasadę proporcjonalności (druk senacki nr 192 S).

Do czasu wprowadzenia odpowiednich regulacji w ustawie o emeryturach i rentach z FUS w praktyce działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przyjęte zostały, analogiczne do przewidzianych w Kodeksie postępowania administracyjnego, terminy przedawnienia.

Weryfikacji nie podlegają sprawy, w których:

- upłynęło 5 lat od wydania decyzji w sprawie przyznania świadczeń lub/i ustalającej wysokość świadczenia, jeżeli
- podstawą do wznowienia postępowania jest ujawnienie okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

Zakład realizuje również w praktyce zasadę proporcjonalności, wynikającą z Artykułu 1 Protokołu Pierwszego do Konwencji oraz orzecznictwa ETPCz, a także orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Zasada ta jest stosowana w sprawach dotyczących prawa do świadczeń, w których od wydania decyzji nie upłynął okres 5 lat, a brak prawa do świadczenia jest wynikiem ujawnienia okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji lub też gdy zostały przedstawione nowe dowody, mające wpływ na prawo do świadczenia. Do czasu wprowadzenia katalogu okoliczności, jakie powinny być uwzględniane przy stosowaniu tej zasady, sprawy te są rozpatrywane w Departamencie Świadczeń Emerytalno-Rentowych Centrali ZUS.

Na dzień dzisiejszy, za lata 2012 i 2013, Zakład podjął postępowanie w 10 sprawach, w których stwierdzono brak uprawnień do przyznanych świadczeń, przy czym w 9 sprawach zastosowano zasadę proporcjonalności. W jednej sprawie – wobec zatajenia przez osobę zainteresowaną okoliczności skutkujących odmową prawa do świadczenia – wydano decyzję o odmowie prawa do świadczenia przedemerytalnego i wstrzymano jego wypłatę.

Niezależnie od powyższego – wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r., sygn. K 5/11, orzekającego, iż art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS jest niezgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej - Zakład nie weryfikuje spraw, w których – w wyniku ponownej oceny tych samych dowodów - stwierdzono, że niezasadnie przyznano świadczenie lub zawyżono jego wysokość.

Elżbieta Łopacińska
z up. Prezesa Zakładu
CZŁONEK ZARZĄDU
Elżbieta Łopacińska
Elżbieta Łopacińska